

Səttar Bəhlulzadənin rənglər dünyası

Onu Azərbaycanın hər yerində sevirdilər. Çünki adamlarla ünsiyyəti sadə və səmimi idi. Bəzi rəssamlar ən gözəl əsərini lap cavanlığında, çoxları isə orta yaş dövründə və sonra yaradır. Səttar Bəhlulzadə o sənətkarlardandır ki, yaradıcılığının bütün dövrlərində cavan və təravətli, həm də müdrik qaldı.

Azərbaycanımızın bütün əsrarəngiz gözəlliyini – dağlarını, çaylarını, sıldırım qayalarını, meşələrini, çöllərini öz rənglər dünyasına qovuşduran Xalq rəssamı, təkrarolunmaz Səttar Bəhlulzadəni hər dəfə xatırlayanda insanın qəlbində xoş ovqat yaranır, onun rənglər dünyasına yaxınlaşdıqca, mənən zənginləşirsən, belə bir sənətkarın həmvətəni olmaqdan qürur duyursan.

Dünyanın bir sıra məşhur muzeylərində onun yurdumuzun ab-havasından yoğrulmuş əsərləri ilə qarşılaşmışam. Hər yerdə bu əsərlərə verilən yüksək qiymətin şahidi olmuşam. Səttar bütün vücudu ilə bu sənətin fədaisi idi.

Onun tərcümeyi-halı adı insanlardan fərqlidir – desəm, mənəcə, düzgün olar. Abşeronunda, Əmircan kəndində anadan olub. 1931-ci ildə Azərbaycan Rəssamlıq Məktəbinə, 1933-cü ildə isə Moskva Dövlət Rəssamlıq İnstitutuna daxil olub. 1941-ci ildə V.İ.Surikov adına Moskva Rəssamlıq İnstitutunu bitirib. Məşhur rəssamlar V.A.Favorskinin və Q.M.Şaqalın tələbəsi olub. Yaradıcılığa "Kommunist" qəzetində Özim Özimzadənin rəhbərliyi ilə başlayıb. 1931–1933-cü illərdə o dövrə uyğun məzmunlu ilk karikaturaları çap edilib...

Bakıya qayıdandan sonra, doğma Abşeron torpağının gözəlliklərini, Abşeronun neft mədənlərini, bağ və kəndlərini təsvir edən rəsmlər yaradıb. Bəhlulzadənin yaradıcılığında təbiət təsvirlərinə meyil getdikcə güclənir və o, mənzərə janrında daha bitkin əsərlər yaratmağa başlayır. 1946–1947-ci illərdə respublika bədii sərgilərində Bəhlulzadənin Abşeron etüdləri – "Buzovna neft mədənləri", "Əmircan", "Suraxanı atəşgahı", "Bakıda atəşfəşanlıq", "Xəzər üzərində axşam" və s. əsərləri nümayiş etdirilib. Bu əsərlərdə təkcə təbiət deyil, Səttarın vətənpərvərlik duyğuları da əks olunmuşdu.

Səttar Azərbaycanı qarış-qarış gəzirdi. Təbiətin rənglərini ovlayırdı,

sonra onları öz təxəyyülündən keçirərək bənzərsiz tablolarla çevirirdi. Bu əsərlər arasında cənub bölgəsi, Şahdağ, Qubanın, Qusarın qənirsiz təbiətini əks etdirən qiymətli tablolar var.

"Kəpəzin göz yaşları" tablosuna həyəcənsiz və heyrətsiz baxmaq olmur. Bu əsər böyük rəssamın daxili aləminin inikasıdır. Onun sənətinin qüdrətindən yaranan saysız-hesabsız əsərlərdə Səttar Bəhlulzadə ruhu yaşayır. Bu ruh o qədər müqəddəsdir ki, onu heç nə ilə müqayisə etmək olmaz.

Bu böyük rəssamı xarici ölkələrdə də sevir, onun fərdi sərgilərinə böyük maraq göstərirdilər. Əlcəzair, Misir, Livan, Suriya, Tunis, Norveç, ADR, Çexiya, Slovakiya, Bolqarıstan, İraq, Kuba, Kanada, Belçika, Fransa, Yaponiya və dünyanın bir sıra başqa ölkələrində keçirilən belə sərgilərlə o, Azərbaycanı dünyaya tanıdırdı. Heç təsadüfi deyil ki, dünyanın onlarca muzeyində Səttar Bəhlulzadənin əsərləri daimi eksponatlar sırasındadır.

S. Bəhlulzadə deyirdi: "Mən rəssamam. Rəssamlıq mənə inamımı,

sında "aramızda gəzən dahi" deyər, çağırılması da ona verilən yüksək qiymət idi. Səttar əgər özünə həmdəm saydığı təbiət motivlərinə onların "öz dilində" danışmağı bacarırdısa, bu, onun həm də xalqına, Vətəninə bağlılığından irəlilə gəlirdi. Yalnız Vətəninin və xalqının dərdini və sevincini bilən, ona acıyan, ondan fərhlənən kəs ona qəlbində bu cür bədii qürur heykəli ucaltmağı bacarardı. Onun sehrlı fırçası, bu cür təsirli, çoxmənalı, ecazkar və solmaz boyaları doğma Azərbaycan təbiətini, sözün əsl mənasında, bizim üçün yenidən kəşf etdi.

Onun yaradıcılığında Azərbaycan təbiəti ilə yanaşı, tarixi mövzular da mühüm yer tutur. "Babək üsyanı", "Fətəli xan", "Xəttat Mir Əli" və s. əsərlərini buna misal göstərmək olar.

Təbiətə özünəməxsus bədii-fəlsəfi münasibətinə görə xüsusilə seçilir. Rəssam Azərbaycan təbiətinin çoxlarının gözündə bəlkə də adiləşən məşhur guşəsinə fərqli yanaşma nümayiş etdirmişdir.

Səttar Bəhlulzadənin 1956-cı ildə çəkdiyi "Şuşa. Ağaclar" əsərindəki rənglərin harmoniyası öz qeyri-adiliyi ilə seçilir. Bu tablonu seyr etdikcə, yaşıl rəngin gözəlliyi ovqata bir sakitlik bəxş edir.

Səttar Bəhlulzadə 1974-cü il oktyabrın 14-də Moskvada dünyasını dəyişmişdir. Əmircan kəndində dəfn olunmuş və məzarı üstündə abidəsi ucaldılmışdır. Suraxanıda ev muzeyi var.

Çingiz FƏRZƏLİYEV,
Azərbaycan Milli İncəsənət
Muzeyinin direktoru,
Əməkdar incəsənət xadimi

ümüdümü həyata keçirmək üçün nəfəs aldığım həyatımdır. Fikrimi, düşüncəmi yazmaqdan daha çox fırça işlətməyi sevirəm. Bütün yaradıcılığımı səni-dogma diyarımı tərənnüm etməyə həsr etmişəm. Bunu böyük ictimai hissi ilə deyirəm. Bundan sonra yüz ömrüm olsa da, yenə də səni vəsf etməyə həsr edərdəm".

Özünün və sənətinin bənzərsizliyinin nəticəsidir ki, o, bir ömürdə bəlkə də bir-neçə tale yaşadı. Altmış beş illik ömür payında sənətkarlığı ilə yanaşı, onun özündə təzadlı dəyərləri hiyf edən qərribə şəxsiyyət kimi qəbulu da təbii idi. Çünki Səttar, doğrudan da, bənzərsiz və təkrarsız idi, ona görə ki, o, dünyanı müasirlərindən, rəssam həmkarlarından da çox fərqli duyur, görür və kətanda əks etdirirdi.

Səttarın hələ sağlığında xalq ara-